

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Gersdorf (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego S.A.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
z udziałem zainteresowanej B. S.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 lutego 2012 r.,
zażalenia strony powodowej na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 września 2011 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie zawarte w pkt II wyroku z 22 IX 2011 r. Sądu Apelacyjnego w części ponad 120 zł i sprawę w tym zakresie przekazuje temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 września 2011 r., Sąd Apelacyjny w sprawie z odwołania Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego w O. SA od decyzji ZUS o podleganie ubezpieczeniom społecznym z udziałem zainteresowanej B. S. oddalił apelację i zasądził kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Rozstrzygnięcie o kosztach Sąd uzasadnił zdawkowo – ograniczając się do

wskazania jego podstawy, tj. art. 98 k.p.c. W sprawie doszło do wskazania wartości przedmiotu sporu jedynie w postępowaniu I instancyjnym, która została określona przez pełnomocnika organu rentowego na kwotę 45.696,62 zł.

Zażalenie na rozstrzygnięcie o kosztach wywiódł pełnomocnik skarżącego, zarzucając:

a/ wadliwe zastosowanie art. 98 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1349), albowiem – zdaniem skarżącego – nie stanowią one samodzielnej podstawy orzeczenia o kosztach;

b/ naruszenie § 11 pkt 2 tego rozporządzenia przez jego pominięcie i niezastosowanie.

Zdaniem skarżącego przedmiotem sporu w sprawie nie była konkretna suma pieniężna a decyzje o podleganiu i stwierdzeniu podstaw wymiaru składek. W związku z tym pozostaje dla skarżącego oczywiste, że zastosowanie powinien znaleźć § 11 ust. 2 rozporządzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione i wymagało uwzględnienia przede wszystkim ze względu na to, że rozstrzygnięcie o kosztach i jego zasady pozostają na tyle niejasne, że nie poddają się kontroli. Ogólnikowe sformułowanie, że o kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. nie wystarcza dla uzasadnienia zastosowanej wartości zasądzonych kosztów, tym bardziej, że Sąd nie wskazał w ogóle na podstawie którego z uregulowań rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. zdecydował się zastosować tak określoną stawkę. Uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia okazuje się tym bardziej konieczne, że w sprawie określenie wysokości kosztów zastępstwa procesowego nie stanowi sprawy prostej, którą można skwitować typową formułą obciążenia kosztami strony przegrywającej.

Sprawa, zgodnie z treścią decyzji ZUS, toczyła się o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. W istocie jej cel stanowiło ustalenie, że ubezpieczona podlega ubezpieczeniu społecznemu z określonego tytułu do wysokości określonych kwot. W pierwszej instancji sąd orzekł o wynagrodzeniu pełnomocnika przyjmując właśnie sumę tych kwot jako wartość przedmiotu sporu.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie dostrzega, że sprawa o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, stanowi kwestię problematyczną z punktu widzenia ustalenia wartości przedmiotu sporu. Ponieważ organ rentowy nie dochodzi zapłaty konkretnej kwoty, nie sposób wartości ustalić na zasadzie art. 19 § 1 k.p.c. Z drugiej strony przepisy art. 20 i nast. k.p.c. nie dają podstaw do określenia wartości przedmiotu sporu w takiej sytuacji. Najbliższy wydaje się tu art. 23¹ k.p.c., albowiem – podobnie jak w sprawach pracowniczych – jak to już wskazano w sprawie niniejszej chodziło o ustalenie istnienia stosunku podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Z drugiej strony samo ustalenie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym ma rację bytu tylko o tyle, o ile prowadzi do uzyskania przez organ rentowy należnych z tego tytułu składek. Ich suma może stanowić wartość roszczenia w rozumieniu art. 19 § 1 k.p.c., a daje się zakwalifikować jako wartość przedmiotu sporu.

Powyższe rozważania mają z punktu widzenia kosztów zastępstwa procesowego znaczenie o tyle, że sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych – co do wysokości kosztów – ujęte zostały jedynie w § 11 ust. 2 rozporządzenia w zakresie spraw o świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Sprawa niniejsza nie stanowi tego rodzaju postępowania.

Istnieją zatem trzy możliwości ustalenia wysokości wynagrodzenia pełnomocnika podlegającej zasądzeniu od drugiej strony. Po pierwsze można – sięgając do analogii z art. 23¹ k.p.c. – przyjąć, że w sprawie o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie suma tych podstaw za okres jednego roku stanowi wartość przedmiotu sporu. W konsekwencji dałby się zastosować § 6 rozporządzenia. Trudność stosowania tego wariantu, pomijając dopuszczalność analogicznego sięgania do art. 23¹ k.p.c., stanowi sposób obliczenia podstaw składek za okres jednego roku (w sytuacji ustalenia dłuższego podlegania ubezpieczeniom i zmienności miesięcznych podstaw podlegania ubezpieczeniom).

Po drugie, również ze skutkiem w postaci zastosowania § 6 rozporządzenia, można ustalić wysokość składek na ubezpieczenie społeczne, jakie byłyby należne za cały okres, za który ustalono podstawę wymiaru składek. Problem w tym przypadku polega jednak na tym, że uwzględnia się wartości niestanowiące przedmiotu postępowania (kwoty składek, a nie kwoty podstawy ich wymiaru).

Po trzecie istnieje możliwość zastosowania § 5 rozporządzenia, tj. normy dostosowanej właśnie do sytuacji, których nie ujęto w rozporządzeniu. Zastosowanie wówczas znajdują stawki ze spraw o najbardziej zbliżonym rodzaju. Sąd Najwyższy uznaje, że sprawy o świadczenia z ubezpieczenia społecznego pozostają najbardziej zbliżone do spraw o ustalenie podstawy wymiaru składek, a w istocie do spraw o objęcie ubezpieczeniem społecznym; a zatem należałoby stosować tu § 11 ust. 2 rozporządzenia.

Wszystko to wymaga jednak rozważenia okoliczności sprawy, wyboru wariantu interpretacji i jego uzasadnienia. Sprawa stanowi bowiem przypadek trudny, nie dający się łatwo – jak widać z powyższej analizy – zakwalifikować i rozstrzygnąć na podstawie istniejących, niewątpliwych unormowań. Rozpoznając ponownie sprawę należnych kosztów Sąd drugiej instancji weźmie to pod uwagę i zastosuje jedną z proponowanych możliwości ewentualnie inny sposób rozstrzygnięcia sprawy, w każdym jednak wypadku stosownie uzasadniając wybór.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.